

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАГАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

*Воронько-Невіднича Т. В.,
кандидат економічних наук, доцент*

Бюджетування є основним засобом забезпечення управління необхідною оперативною інформацією про технологічні і господарські процеси, які у поєднанні з іншою інформацією за допомогою оперативного аналізу дають змогу своєчасно оцінювати результатів діяльності підприємства, вчасно реагувати на зміни у його роботі, уникати їх в майбутньому та приймати поточні і стратегічні управлінські рішення.

У сучасних умовах сільськогосподарські підприємства не можуть працювати ефективно, якщо бюджетування не синхронізовано з динамікою розвитку бізнесу. Формування і погодження бюджету – це найбільш трудомістка частина всього циклу планування [1, с. 291].

Практика показує, що успішна господарська діяльність підприємства залежить від стратегічної спрямованості менеджменту, ефективності оперативного управління та від якості виконання поточних завдань. Бюджетний метод управління відповідає всім цим параметрам, оскільки він не зважаючи на властиву для нього тактичну спрямованість, завжди інтегрується зі стратегічними цілями, забезпечуючи оперативне управління всіма напрямками діяльності через систему бюджетування, яке поєднує в собі планування, облік та контролінг, а також децентралізацію системи менеджменту, яка дозволяє значно підвищити якість та своєчасність прийняття і виконання управлінських рішень [2, с. 240].

Загальний бюджет є інструментом планування, управління і контролю. Він допомагає керівникові визначити загальну потребу господарства в мінеральних добривах, паливі або в інших ресурсах та спланувати загальні витрати на їх придбання. Бюджет показує також, чи отримує господарство прибуток при запланованих обсягах реалізації продукції і відповідному рівні витрат. Якщо він відображає збиток на кінець періоду планування, керівник може проаналізувати структуру витрат, виявити статті, які мають найбільшу питому вагу, й визначити, чи можуть вони бути скорочені. Крім того, якщо бюджет показує збиток, керівник може порівняти прибутковість різних виробництв і вибрати таку виробничу структуру, яка дасть господарству можливість отримати прибуток.

За процедурою формування загальний бюджет нагадує виробничо-фінансовий план, який складали господарства за часів централізованої економіки. Його основна відмінність від виробничо-фінансового плану полягає в тому, що бюджет є прогнозом діяльності господарства, а не планом і не виконується на 99 або на 101 %, як виробничо-фінансові плани. Фінансово-виробничі плани узгоджувалися в районних управліннях сільського господарства та передавалися до банківських установ для фінансування господарств. Вони не використовувались як інструмент управління або аналізу прибутковості тих чи інших видів діяльності. Метою виконання або перевиконання виробничо-фінансових планів було одержання надбавок до ціни продукції або інші адміністративні методи стимулювання господарства. У ринкових умовах загальний бюджет є виключно внутрішнім документом господарства, який розробляє керівництво. За його допомогою керів-

ник порівнює альтернативні варіанти діяльності та вибирає найприбутковіше, визначає виробничу структуру підприємства, підраховує витрати на ресурси, необхідні для запланованої діяльності, і прогнозує результати господарювання[3, с.].

Оскільки загальний бюджет господарства є інструментом управління, то сама форма бюджету може змінюватися залежно від мети складання та аналізу бюджету. Якщо керівник хоче скласти детальніший загальний бюджет, він може і далі деталізувати та групувати інформацію. Головним принципом визначення форми бюджету є зручність його використання. Складання й аналіз загального бюджету допомагає керівникові уникнути багатьох зайвих витрат, які господарство несе сьогодні.

Отже, серед переваг використання загального бюджету відповідно до аспектів управління підприємствами, яких вони стосуються, необхідно виділити:

- сприяє більш економному використанню засобів виробництва, грошових коштів;
- забезпечує постійний контроль доходів та витрат;
- передбачає розміри надходження коштів і їх використання;
- спонукає керівництво займатися плануванням, спрямованим на найбільш економне використання робочої сили, матеріальних та фінансових ресурсів;
- чітко визначає значення кожної функції, здійснюваної в підприємстві, її місце, забезпечує координацію. Змушує всі служби підприємства діяти спільно для досягнення результатів, зафіксованих у бюджеті;
- є одним із засобів децентралізації відповідальності без ризику втрати контролю й дає можливість здійснювати певні заходи в рамках встановленого бюджету;
- гнучкість управління й можливість швидкого внесення корективів. Це необхідно насамперед для галузей із дуже мінливою кон'юнктурою або при збуті виробленої продукції, або при закупівлі сировини та матеріалів;
- сприяє підвищенню відповідальності працівників підприємства за результати своєї роботи, оскільки кожен бюджет передбачає порівняння прогнозних показників з фактичними результатами господарювання.

Таким чином, сучасні керівники з метою прийняття управлінських рішень відчують все гострішу потребу в періодичній кваліфіковано підготовленій інформації, яка б містила результативну частину і відповідні рекомендації. Тому впровадження методики бюджетування у сільськогосподарських підприємствах як складової управлінського обліку, контролю та планування доходів, витрат і фінансових результатів на всіх рівнях управління дасть змогу поєднати матеріальні, трудові та грошові ресурси для ефективного управління бізнесом та досягнення цілей підприємства.

Список використаних джерел

1. Тлущкевич Н. В. Використання гнучких бюджетів в сільськогосподарських підприємствах / Н. В. Тлущкевич // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2009. – № 647. – С. 239-244.
2. Холодницька А. В. Модель функціонування сільськогосподарського підприємства з використанням бюджетного методу управління / А. В. Холодницька // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка: Серія Економічні науки. – 2012. – Вип. 125. – С. 291-296.
3. Шевельова С. О. Аграрний менеджмент : [монографія] / С. О. Шевельова. – Тернопіль: Карт – бланш, 1999. – 212 с.